

STILURILE PARENTALE ȘI EFECTELE LOR ASUPRA DEZVOLTĂRII COPIILOR

Rodica BRATU¹

rodibratu@yahoo.com

ABSTRACT: One of the most interesting things about being a parent is the fact that there are a large variety of bringing up a child. The purpose of this article is to present the main parental styles and their effects upon the children's development.

KEYWORDS: parental style, authoritative style, authoritarian style, permissive style, uninvolved style.

Cu mulți ani în urmă ideea de „stil educativ în familie” nu cunoștea întemeiere, familiile, părinții educându-și copiii într-o manieră asemănătoare, făcând uz de o autoritate strictă cu măsuri punitive ce aveau la bază religia și moralitatea, regulile fiind aplicate foarte strict și fără compromis. Primul care a făcut cunoscut un stil educativ mai permisiv, a fost Freud, el vorbea de necesitatea unui anumit ritm în hrănire, învățare, mers la toaletă, pentru a-i fi satisfăcute copilului toate stadiile de dezvoltare (oral, anal, genital). În 1920 Watson aducea în discuție ideea prin care copiii ar trebui condiționați să se comporte în anumite feluri prestabilite și recomanda părinților să nu-și exprime sentimentele ci să se bazeze doar pe metode de întărire mai puțin amenințătoare, el spune: „Niciodată să nu-i îmbrățișezi și să nu-i săruți (...) să nu-i lași să ți se așeze în poală... Bate-i pe umăr dacă au făcut o treabă extraordinară, rezolvând o sarcină dificilă.” Skinner (1930), însă, era de altă părere, el considera că o educație de suucce este aceea ce are la bază condiționări determinate, adică recompense consecvente ale comportamentului dorit al copilului, care duc la dezvoltarea unui individ creativ și valorizat social.

În familiile tradiționale, mamele casnice erau cele care stabileau regulile, tații erau cei ce le aplicau, iar copiii cei ce trebuiau să le respecte, cu toate acestea, însă, conflictele erau mai puține pentru că tradiția impunea

¹ Doctorand la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (Republica Moldova); profesor consilier școlar la Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” din Bacău.

respectarea planului prestabilit indiferent dacă acesta convenea sau nu membrilor ei. Părinții moderni doresc să se manifeste egal în toate domeniile vieții de familie, dar în anumite momente progresul într-o anumită arie poate determina probleme în altele. Aceștia, față de părinții tradiționali, sunt mult mai dornici și capabili să discute și cunosc mai multe tipuri și strategii educative, dar cu toate că există o abundență de cărți și articole ce se referă la noile idei apărute în domeniul educației familiale, nu sunt întotdeauna transpuse în practică.

Scopul central al educației familiale este acela de a diminua concepția centrală, de autoapărare a părinților, preluată de la părinții lor și de a obține o educație mai realistă și tolerantă, alte scopuri ar fi: înfrânarea tendinței de învinovățire a altora pentru ceea ce s-a greșit în creșterea copiilor, însușirea unor tehnici care să rezolve eficient dificultățile ulterioare, modelarea părinților pentru a fi propriul lor educator în utilizarea abilităților de educație familială (Della Torre, 1980).

Părinții joacă un rol important în socializarea copilului lor, iar efectele acestei socializări asupra copilului au fost studiate în general și în principal prin practici educaționale.

Stilul parental se referă la un set de atitudini și comportamente pe care părinții le utilizează în mod constant pentru a gestiona comportamentul copiilor lor. Darling și Steinberg (1993) consideră că stilul parental este o constelație de atitudini, obiective și modele de creștere a copilului care modelează climatul emoțional al relației părinte-copil și care rămâne constant în diferite situații de viață. În timp ce stilurile parentale se referă la tiparele generale ale comportamentului parental, practicile parentale constituie forme mai specifice de interacțiune părinte-copil în situații specifice. De exemplu, controlul comportamental se referă la modalitățile prin care părinții monitorizează sau supraveghează comportamentul copilului lor pentru a se asigura că este adecvat. Limitele și regulile pe care părinții le stabilesc în acest sens pot avea un impact pozitiv asupra adaptării psihosociale a copilului. Cu toate acestea, controlul dur, definit ca pedeapsă fizică și / sau verbală poate împiedica adaptarea copilului. În ceea ce privește controlul psihologic, aceasta se referă la încercările părinților de a manipula gândurile și sentimentele copilului lor inducând un sentiment vinovăție sau umilință sau șantaj emoțional.

Baumrind (1966, 1971, 1991) a susținut că părinții, în efortul de socializare al copiilor, au manifestat diferite comportamente parentale. Aceste

modele de comportament sunt derivate din scorul obținut de părinți (înalt sau scăzut) pe cele două dimensiuni parentale diferite și independente: suport parental și control parental. Suportul parental (denumit și căldură, acceptare și îngrijire) este definit ca „măsura în care părinții susțin individualitatea și afirmarea de sine prin oferirea de sprijin și căldură, autonomie și comunicare rațională”. Controlul parental este definit ca fiind „pretențiile pe care părinții le au asupra copiilor în vederea integrării lor în societate prin reglementarea comportamentului, confruntarea directă, abilitatea de a reacționa cu maturitate și supravegherea comportamentului”.

Există diverse teorii și opinii cu privire la cele mai bune modalități de a crește copiii, precum și diferite niveluri de timp și efort pe care părinții sunt dispuși să le investească.

În 1971, D. Baumrind dezvoltă o teorie a stilurilor parentale și le clasifică în: stilul parental autoritar, autoritativ(flexibil), permisiv. Mai târziu, (în anii 1980), a fost adăugată un al patrulea, stilul parental neglijent. Descriem caracteristicile fiecărui stil parental și asocierea acestuia cu dezvoltarea copiilor.

– *Stilul autoritativ/flexibil* caracterizat prin nivel ridicat de suport și control, constă în educarea copiilor prin explicarea tuturor regulilor și acțiunilor, părinții ce adoptă acest stil dau dovadă de afecțiune, atenție, oferă autonomie, trasează limite și pretenții rezonabile, implică copilul în discuțiile de familie, acceptând și ideile lui și corectează comportamentele neadecvate ale copilului prin discuții și oferirea de alternative. Acestui stil i se asociază maturitatea socială, stimă de sine, autocontrol. Smetana, Crean și Campione-Barr (2005) au descoperit în mod similar că stilul parental autoritativ a fost asociat cu mai puțin devianță și depresie în adolescența târzie. Spera (2005) a remarcat, de asemenea, că modul de comunicare format din stilul parental autoritativ a fost asociat pozitiv cu altruismul și empatia la copii și realizarea academică la adolescenți. În plus, Lambom, Mounts, Steinberg și Dombusch (1991) au descoperit că adolescenții care au evaluat părinții lor ca fiind autoritativi au arătat mai multă competență psihologică și mai puțină disfuncție psihologică decât adolescenții care și-au evaluat părinții lor ca fiind autoritari, indulgenți sau neglijenți. Stilul parental autoritarist a fost asociat cu mai puține simptome de internalizare și, în general, o adaptare psihologică mai bună la copii și adolescenți. Motto-ul acestuia este: „Hai să vorbim despre...”. Copiii a căror părinți folosesc stilul autoritativ devin competenți, responsabili și independenți.

– *Stilul autoritar* este caracterizat prin nivel scăzut de suport și nivel ridicat de control. Părinții formulează cereri care nu răspund neapărat nevoilor copilului, ei fixează limite înalte, dorind conformitate și supunere necontestată. Cei ce aplică acest stil în educația copiilor lor nu sunt sensibili la nevoile copiilor, nu acordă dreptul la replică, descurajând, astfel, independența și individualitatea. Motto-ul este: „Fă cum spun eu!”. Stilul autoritar este caracterizat de un control dur, reguli rigide, care dacă nu sunt respectate cu strictețe sunt urmate de pedepse fizice și umilire, iar comunicarea este aproape inexistentă. Copiii unor astfel de părinți devin limitați din punct de vedere al creativității, curiozității și spontaneității. De asemenea, copiii au rareori inițiative. Sunt retrași social și depind de alții pentru a decide ce este corect. Studiul lui Donath și colab.(2014), care au examinat relația dintre stilurile de parenting și riscul de suicid la tineri au descoperit că stilul parental autoritar este asociat cu un risc crescut de sinucidere, în timp ce stilul parental autoritativ pare a fi asociat cu un risc mai mic.

– *Stilul permisiv* caracterizat prin nivel scăzut de control și nivel relativ crescut de suport este stilul în care părinții oferă fără a cere nimic în schimb, ei nu impun limite, nu-și impun controlul lăsând la atitudine copiilor să-și reglementeze comportamentul și să ia singuri decizii. Copiii acestora devin imaturi, impulsivi, inconsecvenți în atingerea scopurilor, rebeli și cu stima de sine scăzută. Au dificultăți în a-și controla impulsurile și devin neascultători și rebeli atunci când li se cere să facă ceva care ar putea intra în conflict cu dorințele lor de moment. Aceștia sunt exagerat de dependenți de adulți și manifestă mai puțină implicare în sarcinile școlare decât copiii ai căror părinți exercită mai mult control. Legătura dintre stilul parental permisiv și dependent și rezultatele slabe la învățătură este specifică mai ales băieților. O serie de studii au concluzionat că parentingul autoritar și neglijabil este asociat cu prezența simptomelor de internalizare la copii probabil din cauza lipsei de acceptare / implicare care caracterizează aceste stiluri parentale. Motto-ul stilului permisiv este: „Vrei să vrei!?” (Berk,1998).

– *Stilul neglijent și neimplicat* este caracterizat prin nivel scăzut de suport și nivel scăzut de control. Cercetările au arătat că cele mai grave rezultate ale dezvoltării copiilor au fost asociate cu un stil parental neglijent și neimplicat. Copiii crescuți de părinți neglijenți sunt predispuși la probleme comportamentale precum, agresivitate, accese de furie înainte de vârsta de trei ani, stimă de sine scăzută și sunt mai puțin competenți decât

colegii lor . Ei au tendința de a deveni ostili și antisociali spre adolescență (Sigelman, 1999).

Care stil de parenting îi ajută pe copii să devină fericiți cu ei înșiși și prietenoși cu ceilalți? Cum afectează aceste stiluri de parenting viața lor ulterioară? Efectele oricărui stil parental asupra copilului depinde de mai mulți factori care interacționează între ei, inclusiv vârsta, sexul și temperamentul copilului; caracteristicile de personalitate ale părinților, istoria personală, circumstanțele economice; nevoile personale ale tuturor membrilor familiei și valorile culturale.

Copiii se dezvoltă cel mai bine atunci când au parte de dragoste dar și de limite. Dacă părinții sunt indulgenți sau neglijenți și li se oferă puțină îndrumare, copiilor le va fi greu să învețe ce este autocontrolul, pot deveni destul de egoiști, neliniștiți și lipsiți de direcție. Și dacă primesc prea multe îndrumări, ca în cazul copiilor cu părinți autoritari, aceștia vor avea puține oportunități de a învăța încrederea în sine, ceea ce ar putea să ducă la o slabă încredere în propriile abilități de luare a deciziilor.

Există anumite limite importante ale cercetărilor în materie de stiluri parentale. Legăturile dintre stilurile parentale și comportament se bazează pe cercetarea corelațională, care este utilă pentru a găsi relații între variabile dar nu poate stabili relații cauză-efect definitive. În multe cazuri părinții cu stiluri parentale autoritative vor avea copii care se angajează în comportamente delincvente, în timp ce părinții permisivi vor avea copii care au încredere în ei și au rezultate bune la școală.

Bibliografie:

- [1] Baumrind, D., *Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior*, în „Child Development”, 37(4), 1966, pp. 887–907.
- [2] Baumrind, D., Black, A. E., *Socialisation Practices Associated with Dimensions of Competence in Preschool Boys and Girls*, în „Child Development”, 38 (2), 1967, pp. 291–327.
- [3] Baumrind, D., *The influence of parenting style on adolescent competence and substance use* în „Journal of Early Adolescence”, 11(1), (1991, pp.56–95
- [4] Berk, E., L. *Development through the lifespan* în „Allyn and Bacon”, Boston, 1998, p. 266.
- [5] Della Torre, Ada, *Greșelile părinților*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.
- [6] Donath, C., Graessel, E., Baier, D., Bleich, S. și Hillemacher, T, *Is parenting*

- style a predictor of suicide attempts in a representative sample of adolescents?* În „MBC Pediatric”, 14, 2014, p.113
- [7] Lambom, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L & Domsch, S. M., *Pattern of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent and neglectful families*, în „Child Development”, 62, 1991, pp. 1049–1065.
- [8] Sigelman, C., K. Lifespan *Human Development*, Third Edition, Brooks/Cole Publishing Company, 1999, p.401.
- [9] Smetana, J. G., Crean, H, F., & Campione-Barr, N. V. *Adolescents and parents’ changing conceptions of parental authority*. In J. G. Smetana (ed). „New directions for child and adolescent development, V.108 changing boundaries of parental authority during adolescence”, San Francisco: Wiley Periodicals, 2005, pp. 31–46.
- [10] Spera, C.. *A review of the relationship among parenting practices, parenting styles and adolescent school achievement*, în „Educational Psychology Review”, 17, 2005, pp. 125–146.